

Отношение на Павел Лазаров*

по въпросите в допитването на Комисия на европейските общности, в *Работен документ на службите на комисията училищата през 21^{ви} век* (11.07.07 г. SEC(2007)1009)**

BG

BG

Въпрос 1: По какъв начин могат да бъдат организирани училищата, така че да предоставят на всички учащи пълна гама ключови умения?

Училищата трябва да са многофункционални комплекси, включващи задължително градина, спортна площадка, хореографска зала и различни работилници. Ключовите умения ще бъдат усвоени добре тогава, когато преподаването в час е приложено същият ден в практиката - в някоя от работилниците или оранжерията.

Налага се да направим усилия, за да включим всички сетива на децата във възприемането на знанията. Не само зрението и не само слуха! Основните предмети, изискващи голяма концентрация, трябва да се редуват задължително с предмети по творчество или физкултура, които дават воля на свободния детски дух.

Да намалим или премахнем изцяло домашните работи. Те са един от факторите, създаващи неприязън към уроците. Ако това ви се струва прекалено революционно, тогава домашните задачи да са изключително с творчески характер и по желание.

Въпрос 2: Как училищата могат да предоставят на младите хора умения и мотивация за превръщането на обучението в дейност за цял живот?

Най-напред трябва да премахнем всичко, което отблъсква и отвращава децата в училище. Трябва да направим учебният процес приятен, радостен, почти неусетен; такъв, че да настани трайна любознателност у всяко дете. Тогава придобиването на знания ще е непрестанен повод за радост и ентузиазъм. Тази радост и този ентузиазъм са възможно най-голямата мотивация за учене/ обучение през целия живот.

Кои са отблъскващите децата неща, с които да се захванем първо? - Ще ги открием като ги питаме (децата), но за целта трябва да спрем да ги считаме за „неспособни“, „незнаещи“ или „малоумни“.

* Отговорник на тема Образование на Българският Великден – неправителствена организация, www.bgvelikden.org

** Европейска комисия --> Образование и обучение
http://ec.europa.eu/education/school21/index_bg.html

**

Въпрос 3: По какъв начин образователната система може да допринесе за подпомагането на дългосрочен устойчив икономически растеж в Европа?

Направленията са 3:

1. Като запази на всяка цена и развива, вместо да унищожава(!), естествените заложби на детето, и присъщия му ентузиазъм. Един ведър, въоръжен с ентузиазъм, човек е възможно най-мощният мотор на икономиката. За него проблемите не се наричат „проблеми“, ами „предизвикателства“.

2. Като включи задължително, а не просто препоръчително или „между другото“, в учебните програми темите за условията за постигане на дълготрайно и устойчиво развитие:

- пестене на енергия, използване на възобновяема енергия и „хуманен“, т.е. социално-обоснован транспорт (1 час пътуване до работата е един пример за небоснован социално транспорт, независимо от транспортното средство);
- отговорно - основано на високи морални принципи - потребление и модели на производство, (потребление на стоки, транспортирани на стотици километри, вместо консумацията на локалния им еквивалент е пример за неморално и разрушително потребление);
- опазване на здравето, а не „най-ефективните методи за поправка на загубеното здраве“;
- познаване на механизмите за манипулация, посредством медиите, и начините за достъп, обработка и разпространяване на неподправена информация;
- активно и отговорно гражданско поведение.

3. Като учи и подчертава, че думите „дългосрочен“ и „устойчив“ са най-важните в понятието „дългосрочен устойчив икономически растеж“, защото, освен икономическите, съществуват и човешките отношения (нравствеността, човечността, състраданието и .т.н.), чието присъствие наистина подобрява живота ни, за разлика от „положителните тенденции на макроикономическите индикатори“.

Въпрос 4: По какъв начин може училището да отговори най-добре на необходимостта от утвърждаване на равенството, да отговори на културното многообразие и да намали случаите на ранно напускане на училище?

В документа, илюстриращ това допитване, на 6-ия ред на стр. 9, твърдите, че „Бедността засяга умствените умения на децата и, впоследствие, академичните им постижения“, цитирайки „Тематично изследване, целящо да установи какъв политически отговор би могъл успешно да предотврати бедността на децата, Европейска комисия, ГД Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности, 2006 г.“. Поставяйки именно това твърдение в основата на Европейската образователна стратегия, ние се обричаме на провал! Защото това твърдение е грешно!

Естествено връзка между бедността и неграмотността има, но тя е друга - бедността на родителите често, но не винаги(!), влияе негативно на посещаемостта на детето им в училище и на количеството и качеството на помагалата му. Но пътят от тук до твърдението, че бедността засяга умствените умения на децата, е много дълъг! За илюстрация, едно малко дете се усмихва и развива умствено независимо от това дали е бедно или не! Някои бедни деца, и визирам циганчетата, са много по-напреднали в интелектуално отношение от заможните си връстници (макар че са често и по-травматизирани), защото са в състояние да се грижат сами за себе си от най-ранна възраст! Моля ви, имайте тези неща в предвид, защото, в противен случай, постройката на вашата/ нашата теза и последващият ви въпрос се затварят в омагьосан кръг, от който излизането е невъзможно.

След това дълго, но жизненоважно, критическо въведение, ето и мнението ми по способите за елиминирането на ранното напускане на училище: Случаите на ранно напускане на училище ще намалеят драстично, ако училището е по-скоро привлекателно,

отколкото отблъскващо; налага се също да работим и с родителите. Трябва да изработим и прилагаме специална политика към родителите, които неволно или нарочно разрушават естественото желание за повече знания на най-малките. Тук са необходими мощни информационни (пропагандни дори) кампании, семинари, културни събития, чиято цел да е една - създаване на положително отношение на всички родители спрямо училището и тяхното въвличане в училищния живот.

Въпрос 5: Ако училището трябва да отговори на индивидуалните образователни нужди на всеки отделен ученик, какво може да се направи с учебните програми, училищната организация и ролята на учителите?

В параграф 2.5 под понятието „деца със специални образователни нужди“ имате предвид, ако не бъркам, „особено надарени деца“. Е добре, в България същият термин означава „проблемни“, „бавноразвиващи се“ деца. Имайте го в предвид.

Учебните програми, училищната организация и ролята на учителите трябва да бъдат безусловно подчинени на образователните нужди на всяко дете! **ВСЯКО ЕДНО** дете! Но как да стане, питате, като децата са толкова различни: „Как да третираме подобаващо и генийчето, и изоставащото, и глупавото дете?“ - Отново, поставен така, въпросът не може да има задоволителен отговор, защото децата са гениални всичките! Ако някое от тях не проявява гения си, то вината за това не е у него, ами е в нас - родителите му и другите възрастни - и особено много в училищния диктат и в учителите-диктатори. Ето защо, поставен правилно, този въпрос, според мен, би звучал така: „Какви учебни програми, училищна организация и учители са в състояние да запазят и развият гения на всяко едно дете? По какъв начин училището да влияе положително и на родителите им?“ Ето предложенията ми:

1. Учителите да бъдат съзаклятници и другари, без ни най-малък израз на превъзходство над малките. Никога! При никакви обстоятелства!

2. Учебните програми - пълни с игри и отговорни задачи (свързани с инициатива и труд различен от домашните!) за изпълнение от децата, което да развива чувството им за значимост.

3. Училищната организация да стимулира свободно и пълноценно общуване сред учениците, като по-знаещите, по-големите (но без да е задължително да а по-големи!), преподават, но по-скоро помагат, на по-незнаещите, по-малките. Така и едните и другите са стимулирани да не се изложат с недостатъчно познаване на материята. По този начин ще се намали и напрежението, малтретирането от страна на по-големите, защото общото усилие и работата по дадена тема допринасят за равноправното общуване.

4. Училището, заедно с активното гражданство и държавните органи, трябва да има последователна политика за привличане на родителите в делата на училището. Повтарям написаното по предишния въпрос: Трябва да изработим и прилагаме специална политика към родителите, които неволно или нарочно разрушават естественото желание за повече знания на най-малките. Тук са необходими мощни информационни (пропагандни дори) кампании, семинари, културни събития, чиято цел да е една - създаване на положително отношение на всички родители спрямо училището и тяхното въвличане в училищния живот.

Въпрос 6: Как училищните общности могат да помогнат да се подготвят младите хора да бъдат отговорни граждани в хармония с основните ценности, като мир и толерантност към различието?

В параграф 2.6 твърдите, че „Нарастването на участието на младите хора в представителната демокрация е едно от на-важните предизвикателства, пред които е изправено европейското общество“, като цитирате „Пакт за младежта; Резолюция на Съвета от 25.11.2003 г. относно общите цели за участие и информиране на младежите (ОВ С 295, 5.12.2003 г.)“. Нека признаем, че по настоящем усилията ни за „по-широкото участие на

младите хора в представителната демокрация” са пълен провал. Съдя по отегчението от политиката и погнусата от нея на повечето млади (поне така е в България и Италия).

На въпроса ви как училищните общности могат да помогнат да се подготвят младите хора да бъдат отговорни граждани в хармония с основните ценности, като мир и толерантност към различието, отговарям: с повече съпричастност и грижа за по-малките (по примера на скаутите, ако искате). С практикуване на много спорт, на йога, тай чи куан или ритмична (с музикален съпровод) гимнастика, които имат доказан положителен ефект върху снишаване на агресивността и на „излишната” енергия.

Въпрос 7: Какви са възможностите за обучение и подпомагане на училищния персонал, така че да може да отговори на предизвикателствата, пред които е изправен?

Като начало, заплатите на учителите не могат да бъдат най-ниските от всички работници и служители. (Но именно това се случва в България, въпреки едномесечната им стачка!). Нужна е единна европейска политика за достойното заплащане на учителите във всички страни на Съюза. В противен случай най-бедните държави ще продължават да унищожават децата чрез учители „по неволя” (попаднали в училище не по призвание, ами от немай къде! Защото е единственото трудово поприще, пък било и с мизерна заплата, за един несретник). Тази ситуация не е в интерес на никого!

Въпрос 8: По какъв начин училищните общности могат най-добре да възприемат лидерството и мотивацията, от която се нуждаят, за да постигнат успех? По какъв начин те могат да получат правомощия, за да се развиват в отговор на променящите се нужди и изисквания?

Мисля, че в повечето училища по настоящем тези структури са проформа и надделяват спонсорите, а не качествените идеи. Считаю, че една работеща формула е тази, която изисква със закон всяко училище да има училищно настоятелство, и която позволява настоятелството:

- да работи по съвсем различни начини от училище до училище. Намесата в училищните дела може да варира от символично до особено активно, като например съвместно вземане на решения по училищната политика и цели;
- да съветва директора и месния орган по образованието по провеждането на училищните политики (като управлението на разходите), развитието на различни проекти (като разработването на извънучилищни дейности, нови програми и ресурси), съставянето на бюджет, използването на различни методи и тестове за улесняване на учениците и за илюстриране на напредъка им (примерно електронни бележници);
- да решава и определя ролята си самостоятелно.